

بسم الله الرحمن الرحيم (۱)

خیلی خوش آمدید. یکی از عیوب کار ما اهل حوزه، همیشه انفرادی کار کردن بوده؛ حتی آنجایی هم که جمعیتی از ما جمع میشدند - فرض کنید پای یک درس - هرکدام برای خودشان کار میکردند. کار مشترک ماها منحصر بوده در مباحثه که یک درس را دو نفر، سه نفر با همدیگر مباحثه کنند؛ والا در - به اصطلاح - کارکرد علمی و گرفتن محصول علمی، همکاری مشترک و هم‌فکری در بین مجموعه‌های حوزوی ما رایج نبوده. درحالی‌که در دنیا - بخصوص دنیای غرب - این جور نیست؛ آنجا کارهای مشترک، زیاد انجام میگیرد. حتی گاهی مثلاً فرض کنید کارهایی طراحی میشود که از ده‌ها جزء یک محصول واحد، هر جزئی به یک مجموعه‌ای واگذار میشود؛ بعد کسانی هستند که آن محصولات کار این مجموعه‌ها را میگیرند و آن محصول نهایی را از مجموع اینها به دست می‌آورند؛ یعنی این جور طراحی میکنند. خوب، پیدا است که این جور کار کردن آثارش خیلی بهتر و بیشتر است. خوشبختانه ملاحظه میشود که حوزه در این جهت دارد حرکت میکند؛ یعنی این کار شما مصداقی از همین همکاری است. کاری بشود که این به معنای واقعی کلمه همکاری باشد؛ یعنی همه با هم همکاری کنند، ذهنها به کمک یکدیگر بیایند و یک محصول مطلوبی بیرون بیاید. این یک نکته است.

نکته‌ی دوّم این است که در این کنگره‌ی شما دو بخش مهم وجود دارد: یکی قرآن؛ یکی علوم انسانی. مسئله‌ی قرآن و مرجعیت قرآن و رجوع به قرآن و استفهام از قرآن در مسائل گوناگون فکری و عملی و اجتماعی و سیاسی و حکومتی و مانند اینها، خیلی چیز مهمی است. ما واقعاً در این زمینه‌ها کم کاریم؛ واقعاً کم کاری داریم، [و در زمینه‌ی] تدبّر در قرآن برای کسانی که اهل تدبّرند؛ [این] نشان میدهد که ما خیلی خودمان را محروم کرده‌ایم از آیات الهی و از رهنمودهای آیات الهی در زمینه‌های گوناگون؛ خوب، خود این مرجعیت قرآن برای این مسئله‌ی مهم، یک موضوع اساسی و حسّاس است. علوم انسانی و اهتمام به آن و توجه به آن - که چند سال است که بر سر زبانها رایج است - هم یک مسئله است. کار شما پیوند زدن این دو امر مهم با یکدیگر است و این به نظر من خیلی مهم است؛ خیلی بجا است که هرچه میشود در این زمینه تلاش صورت بگیرد.

یک نکته‌ی دیگر این است که امروز در کشور، جاهایی و مراکزی وجود دارد که برای علوم انسانی دارند تلاش میکنند و کار میکنند، هم در شورای عالی انقلاب فرهنگی هست، هم بیرون شورای عالی انقلاب فرهنگی هست؛ بخشهای گوناگونی در زمینه‌ی علوم انسانی دارند کار میکنند. هدفشان هم همین است؛ حالا اسم کارشان را قرآن و علوم انسانی یا مانند اینها نگذاشته‌اند، لکن دارند در جهت سوق دادن مسائل و موضوعات علوم انسانی به سمت آموزه‌های اسلامی کار میکنند. از اینها استفاده بشود؛ یعنی همکاری بشود با این مجموعه‌ها. ما احتیاج داریم به اینکه از محصول افکار یکدیگر استفاده کنیم؛ یعنی الان کسانی هستند، دارند کار میکنند، تلاش میکنند - البته من نمیدانم، حالا در گزارش حضرتعالی و آقا، این نبود که با مراکز گوناگون همکاری و ارتباط دارید یا ندارید؛ اگر باشد که چه بهتر، اگر نیست حتماً بگردید - این عناصر را پیدا کنید، این مراکز را پیدا کنید و با اینها همکاری کنید، از تجربه‌هایشان استفاده بشود؛ اینها کار کرده‌اند. این هم یک نکته است.

یک نکته‌ی اساسی این است که علوم انسانی، دو سه قرن است که در دنیا ابداع شده و اشخاصی روی آن فکر کرده‌اند، کار کرده‌اند، مسائلی را به وجود آورده‌اند؛ بعضی هم که [ابداع آنها] به قرن نهمین رسد، چندین دهه است که دارند روی آن کار میکنند؛ یعنی به اصطلاح چیزهایی جزو علوم مختلف انسانی هستند که برای ما حکم واردات را

پیدا میکند؛ حالا غیر از فلسفه و ادبیات و مانند این چیزهایی که مربوط به خود ما است، مسائلی به وجود آمده، سرفصل‌هایی تولید شده، روی آن کار شده، فکر شده، نقد شده، چند لایه ردوبدل شده - این کارها انجام گرفته - ما حالا میخواهیم وارد بشویم و این مسائل را از آن ریشه‌ی به اصطلاح غیر دینی یا بعضاً ضد دینی آن جدا کنیم و به یک منشأ قرآنی و یک منشأ دینی و وحیانی متصل کنیم. خب این خیلی مهم است؛ این یک تسلط اساسی بر کارهای دیگران لازم دارد؛ ما باید بدانیم که دیگران در این زمینه‌ها چه کرده‌اند. [دانستن] کارهایی که آنها انجام داده‌اند، پیشرفتهایی که آنها انجام داده‌اند، از مسائلی است که مورد نیاز است؛ باید کار بشود.

حالا اشاره کردید که مثلاً نهد یا هشتصد مقاله یا چکیده‌ی مقاله [به کنگره] آمده، خب خوب است؛ این تعداد کمیت، واقعاً قابل توجه است؛ لکن مهم‌تر از کمیت، کیفیت است؛ یعنی کاری کنیم که از این کاری که شما مثلاً در این کنگره - در آذرماه - (۲) خواهید کرد، بیست سی مقاله‌ی پرمغز راه‌گشا خارج بشود که بتواند محل استفاده‌ی عموم کسانی که در این زمینه‌ها فکر میکنند و کار میکنند قرار بگیرد.

یک نکته‌ی دیگر هم این است که امروز در دنیای اسلام هم در این زمینه‌ها متفکرینی دارند کار میکنند؛ در دنیای عرب مثلاً کسانی هستند که دارند کار میکنند، در شبه قاره - در هندوستان - فضائلی هستند که دارند در این زمینه‌ها کار میکنند، از اینها غفلت نشود. حالا خوشبختانه کنگره‌ی شما بین‌المللی است و این کاری هم که از شما برمی‌آید - همکاری و همبستگی با متفکرین دنیای اسلام - از خیلی از مراکز دانشگاهی دیگر ما بر نمی‌آید؛ یعنی این جامعه‌المصطفی این خصوصیت را دارد که میتواند در یک سطح وسیع بین‌المللی یک مسئله را مطرح کند و بهره‌گیری کند. این خیلی خوب است؛ از اینها واقعاً استفاده بشود؛ یعنی کسانی هستند در دنیای اسلام؛ گاهی می‌آورند بعضی از کتابها را مثلاً از شمال آفریقا یا مثلاً از همین منطقه‌ی غرب آسیا، از کشورهای عربی، کسانی نوشته‌اند؛ [وقتی] آدم نگاه میکند، میبیند افکار خوبی در بین اینها هست؛ یعنی واقعاً فکر کرده‌اند، کار کرده‌اند، مطالعه کرده‌اند و میتواند مورد استفاده قرار بگیرد. ما از خیلی از اینها بی‌خبریم؛ کما اینکه آنها هم نسبت به کارهایی که در اینجا شده اطلاعی ندارند؛ یعنی واقعاً در طول این سی چهل سال بعد از انقلاب، خوب کارهایی انجام گرفته؛ ما هم راضی نیستیم، احساس کمبود میکنیم، جنابعالی هم اشاره کردید، بنده هم عقیده‌ام همین است که ما کم کاری داریم؛ اما بالاخره در همین حالت کم کاری، کارهای خوبی انجام گرفته، ما کتابهای خوبی داریم؛ کارهای باارزشی انجام گرفته؛ حالا آدم نگاه میکند در همین حوزه‌ی قم و در بعضی جاهای دیگر، مقالاتی که نوشته شده، کتابهایی که نوشته شده، درسهایی که داده شده، بعضاً خیلی باارزش است، خیلی خوب است. اینها هم خبر ندارند؛ در دنیای اسلام غالباً مطلع نیستند از کارهایی که ما اینجا کرده‌ایم و انجام گرفته. این همکاری بین‌المللی هم به نظر من یکی از بخشهای خیلی خوبی است که میتواند بر این کنگره مترتب بشود. حالا دو سه موضوع را هم آقا (۳) پیشنهاد فرمودند که عرض بکنم که حالا من حضور ذهن ندارم که درباره‌ی آن مسائل اظهار نظر کنم، لکن حالا شما تا آذر [ماه] وقت زیاد دارید، خوشبختانه مجال زیادی وجود دارد؛ اگر چیزی به ذهن برسد بعدها ممکن است عرض کنیم.

به‌رحال ما دعا میکنیم که خدا شماها را موفق بدارد. حقاً و انصافاً این کارهایی که امروز به وسیله‌ی فضلالی جوان و نواندیش قم دارد انجام میگردد خیلی باارزش است؛ خیلی. بنده گاهی اوقات که میبینم و مشاهده میکنم - انگیزه‌ها را، یا حرفها را، یا کارها را انسان نگاه میکند - واقعاً خدا را شکر میکنم. یک وقتی بود که در قم این چیزها به ذهن بعضی‌ها می‌آمد - چنین نبود که خالی‌الدّهن محض باشند؛ نه، یک چیزهایی به ذهنشان می‌آمد - اما مثل رؤیا بود، واقعاً مثل رؤیا بود [برای] آدم و امید اینکه این چیزها ممکن است تحقق پیدا کند؛ در قم، یا در غیر قم، در حوزه‌های علمیّه آدم واقعاً امید نداشت؛ امروز خوشبختانه تحقق پیدا کرده؛ امروز حرکت عمومی آغاز شده. حالا اشکالاتی هست، ایرادهایی داریم؛ خود ما، خود حوزه و مسئولان و بزرگان حوزه، گاهی اشکالات و ایرادهای بجایی دارند اما حقیقتاً آنچه هم اتفاق افتاده خیلی باارزش است. به‌رحال از خداوند متعال میخواهیم به شماها

توفیق بدهد، کمکتان کند تا این کار را هرچه بهتر، هرچه تمیزتر، پرمغزتر و قابل‌ارائه‌تر ان‌شاءالله دریاورید و ما و همه استفاده کنیم.

والسلام علیکم ورحمةالله

۱) این دیدار در چهارچوب دیدارهای دسته‌جمعی برگزار شد. در ابتدای این دیدار، حجت‌الاسلام والمسلمین علی‌رضا اعرافی (مدیر حوزه‌ی علمیّه‌ی قم) و حجت‌الاسلام محمدعلی رضائی‌اصفهانی (دبیر علمی کنگره) گزارشهایی ارائه کردند.

۲) طبق اعلام دبیر علمی، قرار است این کنگره در تاریخ ۹/۹/۱۳۹۶ برگزار شود.

۳) دبیر علمی کنگره